

Cursus kunstgeschiedenis: De Gouden Eeuw

De Gouden Eeuw blijft ongetwijfeld één van de meest boeiende periodes uit de (kunst)geschiedenis, onze huidige rijkdom danken wij grotendeels aan deze tijd. Met de oprichting van de VOC en de WIC heeft de Nederlandse Republiek ruim anderhalve eeuw de leidende rol in de wereldeconomie gespeeld. Met de groei van de economie bloeiden ook de literatuur, wetenschap en last but not least de kunsten. De kunstproductie was enorm, de schatting is dat het om één tot een aantal miljoen werken ging. De kunstenaars werkten grotendeels voor de vrije markt, en vanwege de grote concurrentie was men genoodzaakt zich te specialiseren. De genres liepen uiteen van de zeer geliefde stillevens, portretten, landschappen tot alledaagse genretaferelen, waarin de verborgen betekenis wel voor de gemiddelde zeventiende-eeuwer bekend was, maar voor ons toch enige kennis vereist. Daarbij komt de moeilijkheid dat vele titels in de eeuwen daarna veranderd zijn waardoor dus ook hun betekenis en inhoud kan wijzigen. Je zal zien dat in vrijwel alle categorieën die in deze cursus besproken worden een verborgen moralistische boodschap zit. Aan bod komen portretten, landschappen, historiestukken, genrestukken, stillevens en architectuurstukken.

Les 1: Genretaferelen, boeren, vrouwen en halffiguren

In een genrestuk wordt een verhaal verteld dat zich in een eigentijdse omgeving afspeelt waarbij kritiek op het gedrag van mensen werd verpakt in spot. In deze les starten we bij de boeren en kermistaferelen waarin de plattelandsbevolking belachelijk werd gemaakt ter vermaak van de rijken. Deze schilderijen vormden de basis voor de halffiguren zoals bijvoorbeeld de beroemde "Malle Babbe" van Frans Hals.

Les 2: De deugdzame huisvrouw, de vrouw als verleidster, bordeeltjes en interieurstukken

De vrouw stond in hoog aanzien in de zeventiende eeuw, er bestaan veel schilderijen met de ijverige huisvrouw als thema waarop haar deugzaamheid werd benadrukt. Maar zij kon ook als verleidster worden beschouwd, een meer specifiek genre bestaat uit de bordeeltjes. Soms moeten we eerst de verborgen symboliek ontcijferen voordat we zien dat het om een bordeelscène gaat.

In deze les zullen we ook de moralistische boodschappen in interieurstukken behandelen (onder andere van Jan Steen).

Les 3: Portretten en vrouwelijke kunstenaars

In deze les besteden we aandacht aan de vele portretvormen die in de zeventiende eeuw ontstaan zijn. Naast vrouwen stonden kinderen in hoog aanzien en een relatief nieuw genre waren de familie en kinderportretten. Terwijl er veel beperkingen bestonden voor vrouwenberoepen, waren er behoorlijk veel vrouwelijke kunstenaars. Naast het werk van de meesterschilderes Judith Leyster zullen we ook het werk van andere vrouwelijke kunstenaars gaan bekijken.

Les 4: Stillevens, schutters en regentenstukken, kerkinterieurs en landschappen

Het stilleven was één van de meest populaire genres in de zeventiende eeuw, met name het bloemstilleven was enorm in trek. We gaan de verschillende soorten stillevens onder de loep nemen en hun symbolische betekenis achterhalen. Zelfs de vlieg heeft een betekenis, en dat maakt een stilleven echt spannend! En waarom is de Nachtwacht zo bijzonder? In deze laatste les zullen we ook aandacht besteden aan onze nationale trots en andere schuttersstukken.

Les 5: Na afloop van deze uitgebreide cursus kun je deelnemen aan een gratis rondleiding in het Rijksmuseum Twenthe in Enschede onder leiding van Miranda Nieuwenhuis.